

Козубовська Ірина Василівна
 Доктор педагогічних наук, професор
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
Милян Жанна Іванівна
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
Савко Богдана Іванівна
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

РОЗВИТОК ДОСЛІДНИЦЬКОЇ АКТИВНОСТІ ДОШКІЛЬНИКІВ У ПРОЦЕСІ ЕКСПЕРИМЕНТУВАННЯ

Одним з пріоритетів сучасної освіти стає розвиток у дітей уміння самостійно здобувати знання про навколишній світ, знаходити оптимальні способи досягнення результату, мислити не стандартно, що досягається за рахунок розвитку дослідницької активності. Дошкільна освіта покликана забезпечити саморозвиток і самореалізацію дитини, сприяти розвитку дослідницької активності та ініціативності кожного дошкільника, що особливо важливо для дітей старшого дошкільного віку, які вже проявляють значний інтерес до дослідницької діяльності (звичайно, на рівні своїх вікових можливостей). Цей інтерес необхідно підтримувати, заохочувати, розвивати.

Саме в цьому віці існують важливі передумови для цілеспрямованого розвитку дослідницької активності : можливості мислення, пізнавальних інтересів, розширення взаємодії з навколишнім середовищем, прояви елементів творчості в діяльності дошкільника.

Дослідницька активність є складовою поведінки будь-якої живої істоти, як умови її виживання і розвитку в середовищі, яке постійно змінюється. В працях багатьох учених (С. Бондаренко, Л. Іщенко, Т. Дука, Н. Каплан, В. Ротенберг) підкреслюється важлива роль активної практичної дослідницької діяльності дитини в пізнанні нею властивостей і закономірностей навколишнього світу. Старші дошкільники вже проявляють інтерес до дослідницького пошуку і здатні до успішного дослідження досить складних фізичних і соціальних об'єктів і ситуацій.

Одним із найбільш ранніх проявів активності дитини є намагання досліджувати і пізнавати навколишній світ. Дослідницька активність дитини проявляється в її допитливості, інтересі до всього нового, невідомого і завершується оволодінням новими знаннями.

Дослідницька активність старшого дошкільника може розглядатися як наполегливе бажання реалізувати шляхом пошукової діяльності потребу у пізнанні навколишнього світу, наслідком чого є отримання нових знань і подальше їх використання в процесі пізнання.

Загальну логіку розвитку дослідницької активності в дитячому віці можна представити наступним чином: 1) На ранніх етапах розвитку дитини дослідницька активність виступає у формі мимовільної уваги, орієнтовно-дослідницької діяльності і становить передумову інтуїтивного розуміння і мимовільного запам'ятовування. 2) Далі у дітей розвивається широка допитливість до всього нового, що виражається в самостійній постановці питань і проблем по відношенню до невідомого (3-5 років). Розвиток дослідницької активності відбувається як пошук відповідей на виникаючі питання, проблеми. 3) У 5-6 років починає розвиватися вибірковість дослідницької активності, проявляється інтерес не тільки до широкого пізнання і дослідження, але і до вузького, конкретного кола проблем, які починають особливо цікавити дитину. Дослідницька активність у цей період забезпечує постійну відкритість дитини новому, виражається в пошуку

протирич, у власній постановці нових питань і проблем. При цьому часто невдача породжує проблему і викликає дослідницьку активність дитини [1].

Рушійною силою саморозвитку старшого дошкільника є потреба у нових враженнях, знаннях, що і спонукає його до дослідницької активності. Дитина пізнає навколишній світ, експериментує з різними об'єктами, оволодіває способами їх дослідження, робить певні передбачення, виводить нові знання. Чим більш різноманітною і інтенсивною є пошукова діяльність, тим більше нової інформації отримує дитина і тим швидше відбувається її розвиток.

Розвиток дослідницької активності дошкільника проходить у процесі різних видів діяльності, серед яких особливої уваги заслуговує дитяче експериментування.

Експериментування – одна із сфер людської практики, в якій перевіряється істинність висунутих гіпотез і передбачень. Це діяльність, спрямована на вивчення і перетворення навколишньої дійсності, в результаті чого індивід пізнає властивості і зв'язки об'єкта, недоступні для пізнання при безпосередньому пасивному сприйманні.

Проблема дитячого експериментування розглядалася багатьма зарубіжними і вітчизняними вченими (С. Бондаренко, Є. Бодрова, Ж. Піаже). В свій час видатний педагог К. Ушинський наголошував на важливій ролі дитячого експериментування для розвитку розумових здібностей дітей, їх уміння самостійно думати і виражати свої думки.

В процесі експериментування у дітей формуються вміння вивчати об'єкти, послідовно виділяючи закладені в них зв'язки і закономірності. Дитяче експериментування має креативний характер і стимулює формування творчої особистості. Воно відзначається гнучкістю, яка проявляється в тих випадках, коли дитина отримує неочікувані результати і змінює напрямок діяльності. Отримуючи нову інформацію про об'єкт, старший дошкільник може ставити перед собою нові завдання і намагатися реалізувати їх.

В дитячому експериментуванні відчутно проявляється власна активність дітей, яка сприяє розвитку самостійності, ініціативності і творчості.

Джерела

1. Іщенко Л., Дука Т. Підготовка майбутніх вихователів до розвитку дослідницької активності старших дошкільників. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2021. №7. С.46-50.